

Pohjois-Savon hyvinvointialueen lausunto hallituksen luonnoksesta esitykseksi terveydenhuoltolain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi (sairaalat) koskien, sairaaloiden ja päivystyksen kokonaisuuden ja erikoissairaanhoidon työnjaon uudistamista VN/31908/2023

Tausta

Lausuntopyynnön mukaan esityksellä pyritään hallitusohjelman mukaisesti uudistamaan sairaaloiden ja päivystyksen kansallista kokonaisuutta ja erikoissairaanhoidon työnjakoa. Esityksen tavoitteena on vahvistaa erikoissairaanhoidon sairaaloiden ja ympärivuorokautisten päivystysten palveluverkkoa valtakunnallisesti siten, että se pystyy laadukkaasti, potilasturvallisesti ja kestävästi vastaamaan väestön palvelutarpeisiin nyt ja tulevaisuudessa sekä normaaliolojen lisäksi myös erityistilanteissa ja poikkeusoloissa. Esityksellä pyritään erityisesti turvaamaan henkilöstön ja erityisosaamisen riittävyttä eri sairaaloihin ja muihin palveluihin keskittämällä vaativinta, henkilöresurssiin riippuvaa ja varallaoloa edellyttävää toimintaa yliopistollisiin sairaaloihin ja keskussairaaloihin. Tavoitteena on näin lisätä hoidon yhdenvertaisuutta, laatua ja vaikuttavuutta sekä asiakas- ja potilasturvallisuutta, kun henkilökunnan osaaminen on varmistettu ja toiminta on tasalaatuista. Sosiaali- ja terveysministeriön valmistelemassa luonnoksessa hallituksen esitykseksi ehdotetaan muutoksia ympärivuorokautista terveydenhuollon päivystystä sekä leikkaustoimintaa koskevaan sääntelyyn.

Käytännön vaikutuksena ehdotuksesta olisi, että monierikoisalaista ympärivuorokautista päivystystä ja siten ympärivuorokautista päivystystä edellyttävää leikkaustoimintaa ei voisi jatkossa järjestää Kemissä, Savonlinnassa, Oulaisissa, Salossa ja Valkeakoskella sijaitsevissa sairaaloissa eikä synnytystä hoitaa enää Kemissä.

Perusterveydenhuollon ja akuuttilääketieteen ympärivuorokautisen päivystyksen osalta luovuttaisiin sääntelystä, jonka mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voi myöntää tätä toimintaa koskevan poikkeusluvan. Sen sijaan laissa säädettäisiin, millä paikkakunnilla on mahdollista ylläpitää tällaista perusterveydenhuollon ja akuuttilääketieteen ympärivuorokautista päivystystä. Ylläpito olisi mahdollista Ivalossa, Kemissä, Kuusamossa, Savonlinnassa, Pietarsaareissa ja Raaseporissa. Ministeriön myöntämä poikkeuslupa on tällä hetkellä voimassa myös Iisalmen, Jämsän, Kouvolan, Raahen ja Varkauden päivystystoimintaa koskien. Näissä paikkakunnilla ei poikkeusluvan voimassaolon päättymisen jälkeen enää voisi ylläpitää tällaista ympärivuorokautista päivystystä. Kiireellisen hoidon tarpeen arviointia sekä ilta-aikaisen ja viikonlopun kiirevastaanotto toiminnan ylläpitoa koskevaa sääntelyä täsmennettäisiin.

Ehdotuksessa lievennettäisiin edellytystä, jonka mukaan leikkaustoiminta, joka edellyttää leikkaussaliolosuhteita ja anestesiaa, tulee kokonaisuudessaan koota niihin sairaaloihin, joissa on monierikoisalainen ympärivuorokautinen päivystys. Osaa leikkaussaliolosuhteita ja anestesiaa edellyttävästä päiväkirurgiasta ja lyhytjälkihoitoisesta eri erikoisalojen leikkaustoiminnasta voisi suorittaa laissa nimetyissä sairaaloissa. Lisäksi muissakin terveydenhuollon toimintayksiköissä voisi suorittaa tiettyjä anestesiologian osaamista

edellyttäviä kevyttä nukutusta tai puudutusta vaativia toimenpiteitä. Yllä kuvatuista leikkauksista ja toimenpiteistä säädettäisiin myöhemmin asetuksella. Laissa myös selkeytettäisiin sääntelyä siitä, millä edellytyksin leikkauksia ja muita edellä mainittuja toimenpiteitä voisi hankkia muilta palveluntuottajilta.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen lausunto

Pohjois-Savon hyvinvointialue katsoo, että perusterveydenhuollon ja akuuttilääketieteen ympärivuorokautisen päivystyksen järjestämisen tulisi kuulua hyvinvointialueiden itsehallinnon piiriin, eikä yksittäisistä päivystyspaikkakunnista tulisi päättää laissa. Tämä mahdollistaisi hyvinvointialueiden kyvyn reagoida nopeasti mahdollisiin palvelutarpeen muutoksiin. Mikäli laki kuitenkin ottaa kantaa paikkakuntiin, esitämme seuraavaa:

Pohjois-Savon hyvinvointialueelle on ollut erittäin tärkeää saavutettavuuden ja alueen asukkaiden tasavertaisuuden vuoksi ylläpitää perusterveydenhuollon ja akuuttilääketieteen ympärivuorokautista päivystystä lisäalassa ja Varkaudessa. Lakiesityksessä luovuttaisiin sääntelystä, jonka mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voi myöntää tätä toimintaa koskevan poikkeusluvan, jonka turvin lisäalme ja Varkaus ovat tähän asti toimineet. Sen sijaan laissa säädettäisiin, millä paikkakunnilla on mahdollista ylläpitää tällaista perusterveydenhuollon ja akuuttilääketieteen ympärivuorokautista päivystystä. Pohjois-Savon hyvinvointialue esittää, että uudessa laissa tulisi edelleenkin olla Pohjois-Savon hyvinvointialueen osalta mahdollisuus tuottaa perusterveydenhuollon ja akuuttilääketieteen ympärivuorokautista päivystystä lisäalassa ja Varkaudessa. Nämä kaupungit pitäisi tämän vuoksi saattaa lakiesityksessä samaan lauseeseen jatkoksi Ivalon, Kemin, Kuusamon, Savonlinnan, Pietarsaaren ja Raaseporin kanssa.

Tämä mahdollistaisi sen, että Pohjois-Savon hyvinvointialue pystyisi aitoon autonomiseen itsehallintoonsa pohjautuen itse päättämään, järjestääkö se näissä kaupungeissa päivystystä. Päätös tehtäisiin hyvinvointialueen omien taloudellisten reunaehtojen ja ennen kaikkea alueen tarpeen, saatavuuden ja asukkaiden yhdenvertaisuuden pohjalta. Mikäli yllä oleva lisäalmen ja Varkauden lisääminen ei onnistu paikkakuntalistaukseen pysyvämpänä ratkaisuna, niin uudessakin laissa tulisi silloin säilyttää aito mahdollisuus poikkeusluvan hakemiseen ja saamiseen sosiaali- ja terveysministeriöstä.

Esityksessä hyvinvointialueiden on mahdollista jatkaa nykymuotoista perusterveydenhuollon ja akuuttilääketieteen päivystystä aikavälillä kello 07-22 sekä vielä lisäksi sairaalassa olevien potilaiden potilasturvallisen hoidon edellyttämää sairaalan sisäistä päivystystä myös yöaikaan. Muutosten kohteena olevien yksiköiden on jatkossakin mahdollista ottaa vastaan ensihoitopalvelun tuomia potilaita klo 7-22 ja hoitaa heitä sairaalassa ko. yksikössä, mikäli hyvinvointialue niin päättää ja potilasturvallisuudesta on huolehdittu. Mikäli Pohjois-Savon hyvinvointialue ei pysty omasta toiveestaan poiketen järjestämään perusterveydenhuollon ja akuuttilääketieteen ympärivuorokautisen päivystystä, on tämä huomioitava myös parhaillaan päätöksenteossa olevassa hyvinvointialueen palvelurakennemuutuksessa. Jos lisäalmen ja Varkauden perusterveydenhuollon ja akuuttilääketieteen ympärivuorokautinen päivystys

---

päättyy, tulee hyvinvointialueen kuitenkin turvata lisälmen ja Varkauden toimipisteiden vuodeosastojen ja ko. alueiden liikkuvan sairaalan ja ensihoitopalvelujen toiminta ja näin varmistaa ympärivuorokautinen lääkärin saatavuus näihin tehtäviin molemmissa toimipisteissä. Tällöin lisälmen ja Varkauden perusterveydenhuollon ja akuuttilääketieteen ympärivuorokautisen yöpäivystysten lopettamisesta lasketut suorat säästöt ovat vain arviolta 700 000-900 000 euroa. Säästöt tulisivat tästäkin todennäköisesti supistumaan, kun huomioidaan riski ilta- ja yöajan palvelujen keskittymisestä epätarkoituksenmukaisella tavalla. Käytännössä ambulanssilla terveydenhuollon päivystykseen kuljetettavista potilaista osa alettaisiin todennäköisesti ohjaamaan ympärivuorokautisesti päivystävään yksikköön jo ennen aiottua sulkemisaikaa, jotta tehtävät diagnostiset tutkimukset ja hoitosuunnitelma ehdittäisiin tehdä. Tämä tulisi kuormittamaan ensihoitoa ja jäljellejäävää yhtä yhteispäivystystä Kuopiossa yliopistollisen sairaalan yhteydessä.

Ehdotuksessa lievennettäisiin edellytystä, jonka mukaan muissakin terveydenhuollon toimintayksiköissä voitaisiin suorittaa leikkaustoimintaa, kuten tiettyjä anesthesiologista osaamista edellyttäviä kevyttä nukutusta tai puudutusta vaativia toimenpiteitä. Laissa myös selkeytettäisiin sääntelyä siitä, millä edellytyksin leikkauksia ja muita edellä mainittuja toimenpiteitä voisi hankkia muilta palveluntuottajilta. Tätä esitysehdotuskokonaisuutta Pohjois-Savon hyvinvointialue pitää hyvänä. Esitys mahdollistaa hyvinvointialuetta käyttämään lisälmessä ja Varkaudessa olevia uusia ja toimivia leikkausolosuhteita kokonaisvaltaisesti hyvinvointialueen asukkaiden eduksi omaan itsehallinnolliseen päätöksentekoon pohjautuen.

Pohjois-Savon hyvinvointialue ei tässä yhteydessä tarkemmin lausu myös lausuttavana olleeseen sosiaalipäivystys sairaalassa-muistioon. Toteamme kuitenkin, että sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden integraatiota tulee tukea laajasti. Yleisellä tasolla kannatamme tarpeettoman ja toiminnan kannalta epätarkoituksenmukaisen normiohjauksen purkua. Pohjois-Savon hyvinvointialueella on ja on ollut jo aikaisempien organisaatioiden pohjalta maakunnallisesti tuotettuna hyvät kokemukset toimivasta yhteistyöstä, kun sosiaalipäivystys on lainmukaisesti sijoitettu päivystävän sairaalan yhteyteen muodostaen yhtenäisen kokonaisuuden eri toimijoiden kanssa.